

بررسی میزان تحقق پذیری اهداف طرح احیای میدان عتیق اصفهان (امام علی (ع))*

مهدی ابراهیمی بوزانی^۱ ** (نویسنده مسئول)، فهیمه فدائی جزی^۲

^۱ استادیار گروه جغرافیا دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

^۲ کارشناس ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

(تاریخ دریافت: ۹۹/۰۶/۰۷ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۱۶)

چکیده

محدوده طرح احیای میدان امام علی (ع) در دل بافت تاریخی اصفهان قرار گرفته است. این میدان در گذر زمان محو و توسط کاربری‌های دیگر اشغال شد تا این که در سال ۱۳۸۷ شهرداری اصفهان به موجب طرحی به احیای آن همت کرد. بر تهیه طرح و اجرای پروژه احیای میدان امام علی (ع) شهر اصفهان اعتراضات و نقدهایی مطرح است که درستی و نادرستی این نقدها تاکنون به طور جدی مورد بررسی قرار نگرفته است. هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) است. نوع پژوهش بر اساس هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش، متخصصین و کارشناسان حوزه شهری هستند. روش نمونه‌گیری، گلوله‌برفی است و داده‌ها با بهره‌گیری از پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته در سال جاری گردآوری شده است. در تحلیل داده‌ها از آزمون‌های کای اسکوئر، تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل اثرات متقابل استفاده شده است. طبق بررسی‌های انجام شده اهداف طرح میدان امام علی (ع) به طور نسبی با میانگین متوسطی تحقق یافته است. در این بین اهداف کالبدی-سکونت‌ی با میانگین ۳/۴۲ بیشترین تحقق پذیری و اهداف زیستی با میانگین ۳/۲۸؛ اهداف اقتصادی با میانگین ۳/۲۴؛ اهداف اجتماعی-فرهنگی با میانگین ۳/۱۵ در رده‌های بعدی بوده‌اند. نتایج همپوشانی مدل‌های مورد استفاده نشان داد که هفت هدف کلیدی در طرح احیاء میدان امام علی (ع) شامل افزایش رضایت مندی سکنه و کسبه، افزایش رضایت مندی شهروندان غیر شاغل و ساکن، افزایش میزان حس تعلق مردم به محدوده اجرای طرح، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل به مهاجرت و افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح در جریان طرح احیاء میدان امام علی (ع) تحقق یافته است.

واژگان کلیدی: بازآفرینی، بافت تاریخی، تحقق پذیری، میدان امام علی (ع).

* این مقاله حاصل انجام طرح پژوهشی دانشگاهی است که اعتبار آن توسط دانشگاه پیام نور تأمین شده است.

** E-Mail: mahdebrahimi@pnu.ac.ir

مقدمه

ناحیه تاریخی شهرها به واسطه قدمت تاریخی و وجود عناصر با ارزش تاریخی، در هویت بخشی به حیات شهری همواره نقش بارزی ایفاء نموده است. این بخش از شهر به دلیل موقعیت مناسب ارتباطی، قرارگیری بازار اصلی شهر و قلب تپنده اقتصادی، دارای ارزش و جایگاه منحصر به فردی در ساختار فضایی و کارکردی شهر است (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۵). در واقع بافت تاریخی شهر تجلی گاه ابعاد فرهنگی و اجتماعی مردمانی است که در دوره‌های تاریخی در شهر، روزگار سپری کرده و هویت فرهنگی آن را به ثبت رسانده‌اند (زیاری و ایزدی، ۱۳۹۷: ۳۴). این گونه بافت‌ها علی‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های فراوان، در طول زمان با مشکلاتی همچون ناهمخوانی کالبد و فعالیت، وجود عناصر ناهمخوان شهری، پایین بودن سرانه برخی کاربری‌ها، نبود سلسله مراتب مناسب در شبکه ارتباطی، عدم امکان نفوذپذیری به داخل بافت ارگانیک، کاربری‌های ناسازگار و جاذب ترافیک، وجود فضاهای بی‌دفاع و رها شده، کمبود فضاهای عمومی مناسب و ... مواجه‌اند که تمامی این موارد موجب کاهش اهمیت و ارزش بافت شده و جابه‌جایی‌های جمعیتی و خروج گروه‌های با توان مالی بالا را از محدوده بافت مرکزی شهر باعث شده است، بنابراین حفظ، احیاء و بازآفرینی آن‌ها و انطباق آن با کلیت سیستم شهری از جمله ضرورت‌هایی است که می‌تواند حیات ناحیه تاریخی را همگام با شهر تضمین نماید (زنگی آبادی و مویدفر، ۱۳۹۰: ۲۹۸).

حفظ و صیانت از میراث کالبدی و اجتماعی شهرها راهی برای جلوگیری از نابودی تاریخ و هویت شهر و شهروندان آن است (محرابیان، ۱۳۹۳: ۴). بازآفرینی شهری شکل کامل و جامعی از عمل و سیاست است و با تأکید بر اقدامات یکپارچه که با مشارکت مردم تحقق می‌یابد، سبب بروز ایده‌هایی در زمینه توانمندسازی کالبد و ساکنان می‌شود (امین‌زاده و دادرس، ۱۳۹۱: ۱۰۰). هدف از اجرای سیاست‌های بازآفرینی شهری، ارتقاء شرایط مطلوب برای شهروندان و مخاطبان فضاهای شهری از طریق ایمن‌سازی و مقاوم‌سازی ساختمان‌ها، توسعه و بهبود زیرساخت‌های شهری، تأمین خدمات شهری مورد نیاز، آموزش ساکنان، ایجاد فرصت‌های شغلی، تقویت نهادهای مدیریت محلی و دفاتر خدمات محله‌ای مردم نهاد، الگوسازی و ترویج قواعد و دستورالعمل‌های کیفی ساخت و ساز می‌باشد (نژادغی، ۱۳۹۴: ۵؛ بهرامی و خرازی قدیم، ۱۳۹۸: ۱۲۵). بنابراین بازآفرینی بافت تاریخی شهری می‌تواند زمینه‌ساز مناسبی برای توسعه درونی شهرها و حفظ و احیاء کالبدی و اجتماعی - فرهنگی آن‌ها فراهم آورد (پوراحمد و اکبرنژادبایی، ۱۳۹۰: ۹۴).

شهر اصفهان یکی از کهن‌ترین شهرهای ایران است که موجودیت تاریخی آن به هزاره سوم پیش از میلاد بازمی‌گردد. ساختار کلی شهر اصفهان در قرون متمادی و در نهایت زیبایی و مهارت شکل گرفته است، یکی از آثار منحصر به فرد این

Archive of SID

شهر که در پرتو تمدن اسلامی شکل گرفت مجموعه میدان عتیق (امام علی (ع)) است. میدان عتیق اصفهان پیش از صفویه و در دوران سلجوقیان، میدان اصلی و مرکز اصلی شهر اصفهان محسوب می‌شده است. این میدان در گذر زمان محو و توسط کاربری‌های دیگر اشغال شد تا این که ایده احیای آن در سال ۱۳۶۵ و در جریان تهیه طرح جامع شهر اصفهان توسط مهندسین مشاور نقش جهان - پارس به طور جدی مطرح شد (مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۸۸، ۲). طرح احیای میدان امام علی (ع) که بعداً در سال ۱۳۸۷ توسط سازمان نوسازی و بهسازی شهرداری اصفهان کلید خورد نمونه‌ای بارز از اقدامات بازآفرینی در راستای تقویت نقش تاریخی، فرهنگی و گردشگری و اعتلای کیفیت زندگی اجتماعی و افزایش کارایی و بهره‌وری از زمین در محدوده میدان عتیق در شهر اصفهان به شمار می‌رود. اما اجرای این طرح به صرف اجرایی شدن نمی‌تواند مطلوب شمرده شود و لازم است دستیابی به اهداف پیش‌بینی شده مانند رونق سکونت در بافت‌های همجوار و رونق کسب و کار و فعالیت، ارتقای کیفیت محیط و زندگی و بهبود دیگر عملکردهای شهری مورد انتظار مورد مطالعه قرار گیرد تا به طور علمی میزان تحقق اهداف تعیین شده در طرح مصوب مشخص شود. از این رو هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) می‌باشد. مهم‌ترین سؤالات مطرح در این پژوهش عبارتند از:

- ۱- میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان از لحاظ اهداف کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیستی تا چه اندازه است؟
- ۲- عوامل مؤثر بر تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان کدام‌اند؟

مبانی نظری پژوهش

بافت تاریخی هسته اولیه اغلب شهرها است. قلعه یا ارگ و آنچه به عنوان پایه‌گذاری یک شهر جدید، در زمان‌های پیشین، ساخته می‌شد، می‌تواند نام بافت تاریخی را به خود بگیرد (رضایی، ۱۳۸۹: ۱۵ و احمدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۲۸). با این همه این قسمت از شهر به علت گذشت زمان معمولاً دچار فرسودگی کالبدی و کارکردی شده و از مشکلات فراوانی در ابعاد فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حمل‌ونقل رنج می‌برند. اقدامات مرمتی صورت گرفته در بافت‌های تاریخی را می‌توان یکی از جریان‌های توسعه و حفاظت از این بافت‌ها دانست (پوراحمد و حسینی، ۱۳۹۵: ۲؛ حسن‌زاده و سلطان‌زاده، ۱۳۹۵: ۲۱)، در دهه‌های اخیر سیر تحول مرمت شهری، سرانجام خود را به سازماندهی و اقداماتی در چارچوب بازآفرینی شهری رسانده است (روستایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۸).

واژه بازآفرینی از ریشه فعل به معنای احیاء کردن، جان دوباره بخشیدن، احیا شدن، از نو رشد کردن و نشاط بخشیدن است.

بزرگ در اختیار دارند، انجام می شود (مانند بارسلونا، آتن).
 ۳- بازآفرینی پیشگیرانه: این نوع بازآفرینی در مناطق ارزشمندی که پیش بینی می شود ساختارهای کالبدی، اقتصادی و اجتماعی در صورت عدم اقدام رو به زوال بیشتری می نهند، انجام می شود (مانند: استانبول، آلبو و الکساندریا) (UNEP, 2004: 7). بازآفرینی میدان امام علی (ع) نیز از نوع بازآفرینی پیشگیرانه است. بازآفرینی از هر نوعی باشد به هرحال در قسمت هایی از شهر که آن بخش ها با مشکلات کار کردی و کالبدی مواجه هستند، انجام می گیرد (شماعی و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۱). همچنین مقاطع زمانی مختلفی را برای ارزیابی طرح ها می توان در نظر گرفت. این مقاطع عبارتند از: ارزیابی پیشین (ابتدایی)؛ ارزیابی میانی (یا در حال انجام) و نهایتاً ارزیابی پسین (پس از اجرا)؛ که گزارش تحقیق پذیری و آثار برنامه را مورد بررسی قرار می دهد. موضوع بررسی در این مقاله نیز از نوع ارزیابی پسین است (داداش پور و حاجی وندی، ۱۳۹۴: ۷۳-۷۴).

در زمینه ارزیابی تحقیق پذیری پروژه های احیا شهری در ایران تاکنون مطالعات قابل توجهی انجام نگرفته است. از مطالعات نادری که در این زمینه انجام گرفته می توان به موارد زیر اشاره نمود:
 گالاس^۱ (۲۰۱۵) در مقاله ای تحت عنوان بازآفرینی پایدار شهری با پیش فرض قرار دادن این مطلب که اجرای سیاست های بازآفرینی شهری در محلات شهری به شدت تحت تأثیر محل اجرای سیاست می باشند، اقدام به بررسی تجربه انگلستان در این زمینه نموده است. تشریح چگونگی ظهور سیاست های بازآفرینی شهری و چگونگی مسیریابی این سیاست ها در برخورد با موانع و چالش های شهری و راهکارهای ارائه شده برای رفع این مشکلات در این مقاله مطرح می باشد (به نقل از مویدفر و اسحاقی، ۱۳۹۸: ۱۴۴). سان خوان^۲ و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع نقش بازآفرینی میدانی عمومی شهری پرداخته اند. محققین برای این منظور، حالات عاطفی شرکت کنندگان را قبل و بعد از نیم ساعت گذراندن وقت در یک میدان شهری اندازه گیری کرده اند. نتایج نشان می دهد که از نظر آماری در شرکت کنندگان افزایش قابل توجه عملکرد شناختی و کاهش تأثیرات منفی وجود دارد. وانگ^۳ و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله ای به بازآفرینی و احیای میدانی شهری مورد مطالعه مرکز تاریخی ماکائو پرداخته اند. نتایج نشان می دهد که احیای مجدد یک فرآیند آزمون و خطا است و میدان ماکائو از لحاظ نشاط اجتماعی - فضایی کاهش یافته و احیا نشده است. بورسویج^۴ (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بازسازی میدانی در مراکز تاریخی شهرها (ایده ها، بحث ها، جنجال ها) پرداخته است. محقق در این پژوهش به تجزیه و تحلیل پروژه های بازآفرینی میدان های منتخب در شهرهای تاریخی و مراکز شهرهای سیلسیای سفلی در کشور لهستان پرداخته است. محقق در این پژوهش نظرات متنوع در مورد شکل و عملکرد میدان از دیدگاه معماران، برنامه ریزان و شهروندان و احساسات آن ها نسبت به فضاها پرداخته است. فن^۵ (۲۰۲۰) در مقاله ای به تحقیق در مورد بازسازی و استفاده مجدد از بلوک های تاریخی از دیدگاه شتاب دهنده های توسعه

رویکرد بازآفرینی شهری، جدیدترین رویکرد در توسعه و حفاظت از بافت های تاریخی محسوب می شود. بازآفرینی در قالب برنامه های مستمر، مقطعی و بلندمدت با نگاه به گذشته و بدون پاک سازی هویت های تاریخی دوره های مختلف، به خلق هویتی متناسب با شرایط زندگی مردمان عصر حاضر می اندیشد. مفهوم بازآفرینی از اواخر دهه ۱۹۷۰ و ۸۰ میلادی، به عنوان یکی از رویکردهای اصلی دولت های اروپای غربی و آمریکای شمالی مورد توجه قرار گرفته است و با پشتیبانی طلایه داران تئوری انتقادی و جامعه گرایان مشهوری نظیر جیکوبز مطرح شد و بعدها با تقویت دیدگاه تعاملی به عنوان یکی از ارکان مرمت شهری اعتبار مضاعفی یافت (شماعی و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۱). در بازآفرینی شهری، شناخت و بررسی روابط میان ویژگی های کالبدی و واکنش های اجتماعی، نقش انجمن ها، گروه ها و مسائل اجتماعی (Bailey, 2010; Orueta, 2007; Uysal, 2012; Sairinen & Kumpulainen, 2006)، سیاست های شهری (couch & etal, 2011; 2Yyu & kwon, 2011: 1)، اهمیت نیروهای اقتصادی (raco, 2003: 38)، تأثیر پارامترهای فرهنگی (sasaki, 2010)، عوامل زیست محیطی و در یک کلام توسعه پایدار (couch & dennemann, 2000) از مهمترین موضوعاتی هستند که بدان پرداخته می شود (فلندریان و رفیعیان، ۱۳۹۸: ۵۱). در واقع هدف اصلی در روند بازآفرینی، افزایش کیفیت زندگی اجتماع محلی و تضمین مشارکت آن ها در این روند است (Aykaç, 2009: 5). پایداری، برنامه ریزی راهبردی و مشارکت، عناصر اصلی رهیافت بازآفرینی شهری را تشکیل داده و پایه های مهمی اقدامات در بازآفرینی شهری به شمار می روند (شکل ۱). شایان ذکر است که مشارکت شامل مشارکت مردمی، مشارکت بین سازمانی، مشارکت بین سازمان ها و مردم و سایر ذینفعان است (بهادری نژاد و ذاکر حقیقی، ۱۳۹۵: ۹).

شکل شماره ۱: عناصر اصلی رهیافت بازآفرینی شهری؛ مأخذ: بهادری نژاد و ذاکر حقیقی، ۱۳۹۵: ۹

به طور کلی سه نوع بازآفرینی شهری را می توان معرفی نمود:
 ۱- بازآفرینی تحمیلی: این نوع بازآفرینی پس از متروک ماندن طولانی یک زمین و یا از بین رفتن شرایط زندگی در یک منطقه انجام می شود (مانند داکلند لندن).
 ۲- بازآفرینی فرصت طلبانه: این نوع بازآفرینی در جایی که سرمایه گذاران خصوصی و دولتی زمین هایی برای پروژه های

Archive of SID

عنوان متغیرهای تحقیق، شناسایی شدند و در قالب دو پرسشنامه تنظیم گردیدند. در پرسشنامه اول میزان اهمیت هر کدام از عوامل در قالب طیف لیکرت، از ۱۰ نفر از متخصصین و کارشناسان حوزه شهری به عنوان جامعه آماری و با روش گلوله برفی مورد سوال قرار گرفت. مولفه‌های مورد بررسی در این مقاله شامل چهار دسته کالبدی (سکونتی - حمل و نقل)، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و زیستی است. رویی ابزار تحقیق از طریق ارزشیابی پرسشنامه توسط اساتید دانشگاه و متخصصین بررسی شد. پایایی پرسشنامه نیز از طریق فرمول آزمون آلفای کرونباخ انجام شده است. نتیجه‌ی این بررسی نشان می‌دهد که پایایی پرسشنامه در سطح عالی قرار دارد (جدول ۱). برای مشخص شدن میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اطلاعات گردآوری شده با استفاده از پرسشنامه اول از طریق یافته‌های توصیفی و آزمون‌های کای اسکوتر در محیط نرم‌افزار SPSS مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. در این بخش فرض بر این شد که اگر متوسط تحقق‌پذیری اهداف در جامعه واقعی برابر با عدد ۳ فرض شود، میزان تحقق‌پذیری اهداف طرح در همه گویه‌ها می‌بایست بالاتر از حد متوسط بوده باشد. در ادامه با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی در محیط نرم‌افزار LISREL عوامل اصلی مؤثر در تحقق اهداف طرح شناسایی شدند. روش‌های تأییدی تعیین می‌کنند که داده‌ها با یک ساختار عاملی معین هماهنگ هستند یا نه (صادقی شاهدانی و خوشخوی، ۱۳۹۶: ۱۵۶). در تحلیل عاملی قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده، به وسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰٫۳ باشد، رابطه ضعیف بوده و از آن صرف‌نظر می‌شود. بار عاملی بین ۰٫۳ تا ۰٫۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰٫۷ باشد، رابطه قوی بوده و خیلی مطلوب است. در تحلیل عاملی، متغیرهایی که یک متغیر پنهان (عامل) را می‌سنجند، باید با آن عامل؛ بار عاملی بالا و با سایر عامل‌ها، بار عاملی پایین داشته باشند. در گام دوم از فرآیند انجام پژوهش، با استفاده از روش تحلیل اثرات متقابل و نرم‌افزار میک‌مک، میزان تأثیرگذاری عوامل اولیه بر روی یکدیگر در قالب پرسشنامه کارشناسان ارزیابی شد. در واقع از پاسخ‌دهندگان خواسته شد تا میزان تأثیرگذاری عوامل را بر روی یکدیگر در بازه صفر تا سه پاسخ دهند. در این فرآیند، دو کارشناس سازمان نوسازی، پنج نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و همچنین سه نفر از دانشجویان دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری همکاری کردند.

جدول شماره ۱: پایایی پرسشنامه متخصصین

Reliability Statistics		
هدف	تعداد	آلفای کرونباخ
کالبدی	۱۸	۰٫۹۳۴
اجتماعی و فرهنگی	۲۵	۰٫۹۵۲
اقتصادی	۱۳	۰٫۹۱۷
زیستی	۱۹	۰٫۹۵۰

شهری مورد مطالعه منطقه تاریخی فوشان در کشور چین پرداخته است. محقق در این پژوهش خلاصه‌ای از مشکلات موجود، وضعیت موجود از منظر محرک‌های توسعه و ارائه استراتژی‌های بهینه‌سازی به منظور فضای تاریخی را بررسی می‌کند و به این نتیجه رسیده است که با توسعه بلوک‌های تاریخی به صورت منطقی می‌توان توسعه پایدار را ممکن ساخت.

در بین پژوهش‌های داخلی مرتبط با موضوع این مقاله می‌توان ابتدا به مقاله ارزیابی طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان بر اساس اصول یکپارچگی که توسط امامی (۱۳۹۰) انجام شد، اشاره کرد. محقق در این پژوهش با استفاده از روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی به ارزیابی پرداخته است. نتایج وی نشان می‌دهد که طرح احیای میدان امام علی (ع) از نظر معیارهای یکپارچگی، در سطح قابل قبولی است. زبردست و امامی (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی اصالت طرح‌های توسعه شهری در بافت‌های تاریخی مورد مطالعه طرح احیای میدان امام علی (ع) پرداخته‌اند. محققین در این پژوهش با استفاده از روش قیاسی - استقرایی و براساس مطالعات اسنادی و کتابخانه و با استفاده از سه معیار و با استفاده از روش AHP مورد ارزیابی قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که اگرچه این طرح از مجموع معیارها نمره قابل قبول کسب می‌کند اما در معیار عدم پیروی از رویکردهای ضد اصالت، وضعیت مناسبی ندارد. غیائی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی باززنده‌سازی بافت‌ها و محلات تاریخی نمونه موردی محله بازار شاه کرمان پرداخته‌اند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که عوامل اصلی در باززنده‌سازی موفق محله تاریخی، کالبدی - فضایی، عملکردی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی - تاریخی و مدیریتی - اجرایی بوده است. غنی‌زاده نیاری (۱۳۹۴) به بررسی و تحلیل طرح احیای میدان عالی قاپو شهر اردبیل پرداخته است. نتایج بدست آمده از این پژوهش نشان داد که می‌توان با ترکیب کاربری‌ها فعال و جذاب و همچنین ایجاد راسته‌هایی برای عابرین پیاده در مجاور میدان و همچنین اصلاح دسترسی و بخصوص پارکینگ، و برگزاری مراسمات و جشنواره‌های فرهنگی، دوباره میدان عالی قاپو را احیا نمود. مویدفر و اسحاقی (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان نوزایی شهری رویکردی نوین جهت احیا و ارتقا کیفیت زندگی در بافت تاریخی شهرها در میدان امام علی (ع) پرداخته است. محققین از طریق روش سوات به تحلیل وضعیت موجود پرداخته و زیرمعیارهای اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و همچنین گزینه‌های نوزایی شهری از طریق مدل ANP اولویت‌بندی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که مهمترین معیار در جهت ارتقا کیفیت زندگی، معیار اقتصادی، در رده بعدی کالبدی و در نهایت اجتماعی می‌باشد.

روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف از نوع کاربردی و از لحاظ ماهیت، از نوع توصیفی - تحلیلی است. در گام اول این پژوهش با توجه به اهداف بیان شده در طرح، فهرستی از عوامل اولیه به

و جهت شناسایی عوامل کلیدی در تحقق پذیری اهداف طرح، از مدل آماری تحلیل عاملی تأییدی و یک مدل سیستمی (تحلیل اثرات متقابل) استفاده شده است. در ادامه اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) در چهار دسته‌ی کالبدی (سکونتی - حمل و نقل)، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و زیستی دسته‌بندی و به شرح زیر مورد بررسی قرار گرفت.

جدول شماره ۲: آمار توصیفی وضعیت پاسخ دهندگان

فراوانی	مؤلفه‌ها			
۵۷	زن	جنسیت		
			۴۳	مرد
۳۹	۲۵ تا ۳۰ سال	سن		
			۱۳	۳۱ تا ۳۵ سال
			۸	۳۶ تا ۴۰ سال
			۲۰	۴۱ تا ۴۵ سال
			۱۴	۴۶ تا ۵۰ سال
۶	۵۱ سال و بیشتر			
۱۶	استانداردی	محل خدمت		
			۱۳	سازمان نوسازی شهر اصفهان
			۲۱	شهرداری اصفهان
			۹	شهرداری منطقه سه
۴۱	دانشگاه	مقطع تحصیلی		
			۳۶	کارشناسی
			۴۸	کارشناسی ارشد
۱۶	دکتری			
۳۵	مدیریت شهری	رشته تحصیلی		
			۱۱	معماری
			۲۳	شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری
			۱۸	عمران
			۱۳	محیط زیست

الف - سنجش میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان

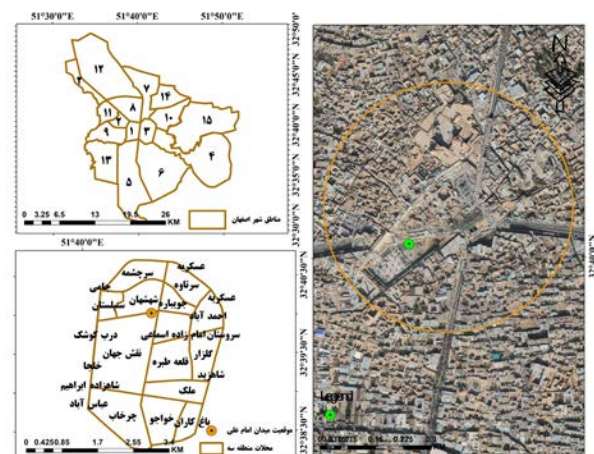
برای سنجش میزان تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) از آزمون کای اسکوتر استفاده شده است. در این آزمون هر یک از مولفه‌های چهارگانه‌ی کالبدی (شامل ۱۸ گویه)، اجتماعی - فرهنگی (شامل ۲۵ گویه)، اقتصادی (شامل ۱۲ گویه) و زیستی (شامل ۱۹ گویه)، مورد بررسی قرار گرفته است. در این خصوص متغیرهای موجود در پرسشنامه به عنوان یک متغیر کمی و در مقیاس ترتیبی تعریف و در نظر گرفته شد. برای تعیین نوع آزمون‌های مورد استفاده، ابتدا نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف بررسی شد. نتایج بررسی نشان داد که سطح معناداری به دست آمده کمتر از مقدار ۰,۰۰۱ است و نشان می‌دهد که توزیع متغیرهای پژوهش در نمونه، نرمال

محدوده مورد مطالعه

محدوده طرح احیای میدان امام علی (ع) در دل بافت تاریخی اصفهان قرار گرفته است. نقطه عطف این میدان در تقاطع خیابان‌های عبدالرزاق - ولی عصر با علامه مجلسی - هاتف واقع شده است. وسعت محدوده طرح ۳۲,۵ هکتار است (مویدفر و اسحاقی، ۱۳۹۸: ۱۴۲-۱۴۳). در شکل گیری و تعریف محدوده طرح میدان امام علی (ع) عناصر شاخصی چون محور بازار، مسجد جامع عتیق، مسجد و مدرسه علمیه کاسه گران، مجموعه هارون ولایت، محور هارونیه و مسجد علی موثر بوده است (زبردست و امامی، ۱۳۹۱: ۱۸-۱۹). در سال‌های اخیر این پروژه مهم ترین و پرهزینه ترین پروژه مرمت و طراحی شهری اصفهان بوده است (کشاورزی فضل و منجزی، ۱۳۹۶: ۴۳).

شکل شماره ۲: محدوده طرح احیای میدان امام علی (ع)؛ مأخذ: مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۸۸: ۲۶-۲۷

شکل شماره ۳: موقعیت محدوده طرح میدان امام علی (ع) در شهر اصفهان؛ مأخذ: به اقتباس از آرشیو شهرداری منطقه سه شهر اصفهان، ۱۳۹۹

مرور یافته‌ها

در این پژوهش، از متخصصین، برای تکمیل پرسشنامه‌ها استفاده شد. در جدول ۲، وضعیت پاسخ‌دهندگان ارائه شده است. در بخش تحلیل یافته‌های پژوهش از آزمون کای اسکوتر

Archive of SID

بررسی میزان تحقق پذیری شاخص‌های اجتماعی- فرهنگی نشان می‌دهد که همه‌ی متغیرهای مورد بررسی با داشتن ضریب معنی‌داری مناسب (کمتر از ۰,۰۵) بر میزان تحقق‌پذیری طرح تأثیر داشته‌اند. بر این اساس میزان تحقق‌پذیری اهداف طرح در همه گویه‌های اجتماعی- فرهنگی به جز پنج گویه (شامل توجه به مشارکت مردم و توجه به نظر کارشناسان و نخبگان با میانگین ۲,۹۳، استفاده مناسب از المان‌ها و تندیس‌ها با میانگین ۲,۷۹، افزایش پویایی میدان با حضور اقشار مختلف و ایجاد فعالیت‌های شبانه‌روزی در میدان با میانگین ۲,۹۲)؛ بالاتر از حد متوسط بوده است. میانگین کلی رضایت از شاخص‌های اجتماعی- فرهنگی ۳,۱۵ است (شکل ۴).

نیست؛ بنابراین از تحلیل‌های ناپارامتریک همچون کای اسکوتر در تحلیل‌ها استفاده شد. در بررسی میزان تحقق شاخص کالبدی مشخص شد که همه متغیرهای مورد بررسی در زیر مجموعه شاخص کالبدی (سکونت و حمل و نقل) در تحقق‌پذیری اهداف طرح تأثیر دارند (جدول ۳). بنابراین اگر متوسط تحقق‌پذیری اهداف در جامعه واقعی برابر با عدد ۳ فرض شود، میزان تحقق‌پذیری اهداف کالبدی طرح در همه گویه‌ها بالاتر از حد متوسط بوده است. در این بین دو شاخص بهبود دسترسی به پارکینگ در محدوده طرح با میانگین ۳,۷۱ و روان‌سازی ترافیکی و حرکتی با میانگین ۳,۷ در بالاترین سطح تحقق‌پذیری اهداف طرح قرار دارند. در کل میانگین رضایت از شاخص‌های کالبدی سکونتی ۳,۴۲ است (شکل ۴).

جدول شماره ۳: آزمون شاخص‌های کالبدی سکونتی تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان

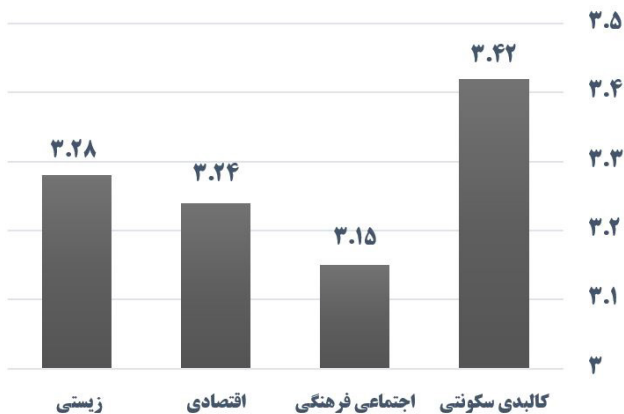
گویه	فراوانی					میانگین	درجه آزادی	Chi square	درجه معناداری	کولموگروف-اسمیرنوف
	کاملاً موافق	موافق	متوسط	مخالف	کاملاً مخالف					
افزایش کیفیت محیطی محدوده	۱۹	۴۳	۲۷	۱۰	۱	۳,۶۹	۴	۵۲,۰۰۰	۰,۰۰۰	۳,۹
روان‌سازی ترافیکی و حرکتی	۲۳	۳۸	۲۸	۸	۳	۳,۷	۴	۴۱,۵۰۰	۰,۰۰۰	۳,۹
افزایش نفوذپذیری بافت و عرض معابر	۲۰	۳۶	۳۱	۱۱	۲	۳,۶۱	۴	۳۹,۱۰۰	۰,۰۰۰	۳,۷
ارتقا مسیرهای حرکتی منتهی به میدان امام علی (ع) به لحاظ جذابیت و دلپذیری	۱۱	۳۱	۴۳	۹	۶	۳,۳۲	۴	۵۲,۴۰۰	۰,۰۰۰	۳,۵
حفاظت بیشتر از بافت تاریخی	۹	۳۹	۳۳	۱۴	۵	۳,۳۳	۴	۴۵,۶۰۰	۰,۰۰۰	۳,۱
بهبود کیفیت کالبدی محدوده میدان و عملکرد کاربری‌ها	۵	۳۸	۴۲	۱۲	۳	۳,۳۰	۴	۶۹,۳۰۰	۰,۰۰۰	۳,۵
تقویت ساختار و استحکام بندی کالبدی محدوده اجرای طرح	۱۴	۳۳	۳۶	۱۶	۱	۳,۴۳	۴	۴۱,۹۰۰	۰,۰۰۰	۳,۳
تقویت جایگاه و نقش محدوده اجرای طرح در شهر	۱۷	۳۳	۳۰	۱۸	۲	۳,۴۵	۴	۳۰,۳۰۰	۰,۰۰۰	۳
بهبود سلسله مراتب فضایی با ایجاد یک مرکز شهری پویا	۶	۳۱	۴۶	۱۴	۳	۳,۲۳	۴	۶۵,۹۰۰	۰,۰۰۰	۳,۳
بهبود دسترسی به پارکینگ در محدوده طرح	۲۰	۴۵	۲۲	۱۲	۱	۳,۷۱	۴	۵۲,۷۰۰	۰,۰۰۰	۴
کاهش تصادفات رانندگی در محدوده اجرای طرح	۱۳	۵۱	۲۹	۶	۱	۳,۶۹	۴	۸۲,۴۰۰	۰,۰۰۰	۴,۳
بهبود مقاوم‌سازی ساختمان‌ها	۱۱	۲۸	۴۰	۱۹	۲	۳,۲۷	۴	۴۳,۵۰۰	۰,۰۰۰	۲,۹
مطلوبیت کیفیت طراحی میدان امام علی (ع)	۹	۳۵	۳۳	۱۹	۴	۳,۲۶	۴	۳۸,۶۰۰	۰,۰۰۰	۲,۷
توجه به حضور و تردد معلولین در طرح	۹	۲۷	۳۵	۲۳	۶	۳,۱	۴	۳۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۲,۱
توجه به تقویت دید و منظر از کف و آسمان	۱۲	۳۲	۳۸	۱۴	۴	۳,۳۴	۴	۴۱,۲۰۰	۰,۰۰۰	۳,۲
توجه به دیوار نگاری‌ها و بدنه‌سازی‌ها	۵	۳۵	۳۴	۲۵	۱	۳,۱۸	۴	۵۱,۶۰۰	۰,۰۰۰	۲,۴
استفاده از مصالح ساختمانی با کیفیت	۹	۴۱	۴۰	۹	۱	۳,۴۸	۴	۷۲,۲۰۰	۰,۰۰۰	۴
کاهش ترافیک عبوری داخل بافت	۱۴	۲۰	۳۲	۱۰	۴	۳,۵	۴	۴۶,۸۰۰	۰,۰۰۰	۳,۶

جدول شماره ۴: آزمون شاخص‌های اجتماعی-فرهنگی تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان

کولموگروف-اسمیرنوف	درجه معناداری	Chi square	درجه آزادی	میانگین	فراوانی					گویه
					کاملاً مخالف	مخالف	متوسط	موافق	کاملاً موافق	
۳,۲	۰,۰۰۰	۶۲,۱۰۰	۴	۳,۲۲	۴	۳۰	۳۹	۲۳	۴	توجه به حق مالکیت مردم
۲,۴	۰,۰۰۰	۴۹,۱۰۰	۴	۲,۹۳	۴	۱۴	۴۳	۳۴	۵	توجه به مشارکت مردم
۲,۲	۰,۰۰۰	۴۳,۹۰۰	۴	۲,۹۳	۶	۲۷	۳۹	۲۴	۴	توجه به نظر کارشناسان و نخبگان
۲,۷	۰,۰۰۰	۵۴,۵۰۰	۴	۳,۰۹	۶	۱۷	۴۳	۳۰	۴	افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح
۲,۵	۰,۰۰۰	۴۸,۲۰۰	۴	۳,۱۲	۴	۲۱	۳۹	۳۱	۵	افزایش میزان امنیت رفت و آمد زنان در طول شبانه روز
۲,۶	۰,۰۰۰	۴۴,۳۰۰	۴	۳,۱۵	۴	۲۰	۴۲	۲۵	۹	کاهش خرید و فروش مواد مخدر و مشاهده معتادان
۳,۲	۰,۰۰۰	۶۲,۸۰۰	۴	۳,۲۴	۲	۱۶	۴۴	۳۲	۶	کاهش درگیری‌های خیابانی
۳,۵	۰,۰۰۰	۶۴,۸۰۰	۴	۳,۴	۲	۱۳	۳۵	۴۳	۷	برخورداري بیشتر حرکت سواره از ایمنی
۳,۸	۰,۰۰۰	۵۱,۸۰۰	۴	۳,۵۷	۱	۱۱	۳۳	۴۰	۱۵	برخورداري بیشتر حرکت پیاده از ایمنی
۲,۴	۰,۰۰۰	۴۶,۰۰۰	۴	۳,۱	۴	۲۲	۴۰	۲۸	۶	افزایش تعاملات اجتماعی کسبه و ساکنان
۲,۹	۰,۰۰۰	۴۷,۵۰۰	۴	۲,۷۹	۸	۳۰	۴۱	۱۷	۴	استفاده مناسب از امان‌ها و تندیس‌ها
۲,۳	۰,۰۰۰	۴۷,۱۰۰	۴	۳,۰۹	۳	۲۴	۴۲	۲۳	۸	تقویت برگزاری مراسم‌ها و آیین‌های سنتی
۲,۵	۰,۰۰۰	۵۳,۰۰۰	۴	۲,۹۲	۷	۲۳	۴۵	۲۱	۴	افزایش پویایی میدان با حضور اقشار مختلف
۲,۴	۰,۰۰۰	۵۷,۲۰۰	۴	۲,۹۲	۴	۲۸	۴۲	۲۴	۲	ایجاد فعالیت‌های شبانه‌روزی در میدان
۲,۱	۰,۰۰۰	۳۵,۳۰۰	۴	۳,۱۴	۵	۲۴	۳۰	۳۴	۷	کاهش فضاهای ناامن و تاریک در محدوده طرح
۳,۹	۰,۰۰۰	۸۶,۷۰۰	۴	۳,۳۷	۱	۱۰	۴۴	۴۱	۴	افزایش امنیت اموال مردم در بازار و محدوده اجرای طرح
۲,۴	۰,۰۰۰	۶۵,۲۰۰	۴	۳	۴	۲۲	۴۸	۲۲	۴	افزایش رضایت‌مندی سکنه و کسبه
۳,۹	۰,۰۰۰	۶۷,۴۰۰	۴	۳,۴۲	۴	۷	۴۱	۳۹	۹	افزایش رضایت‌مندی شهروندان غیر شاغل و ساکن
۲,۷	۰,۰۰۰	۴۵,۴۰۰	۴	۳,۱۸	۴	۱۹	۳۹	۳۱	۷	افزایش میزان حس‌تعلق مردم به محدوده اجرای طرح
۲,۵	۰,۰۰۰	۴۹,۶۰۰	۴	۳,۱۳	۷	۱۸	۳۳	۳۹	۳	کاهش ایجاد خطر موتورسواران برای عابرین پیاده
۲,۸	۰,۰۰۰	۳۳,۲۰۰	۴	۳,۳	۴	۱۸	۳۴	۳۲	۱۲	بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت
۳,۴	۰,۰۰۰	۷۱,۲۰۰	۴	۳,۲۸	۲	۱۴	۴۲	۳۸	۴	توجه به قوانین و مقررات در جریان اجرای طرح
۳,۷	۰,۰۰۰	۶۱,۶۰۰	۴	۳,۵۲	۲	۱۱	۳۱	۴۵	۱۱	افزایش نظم عمومی با اجرای طرح
۲,۵	۰,۰۰۰	۶۹,۸۰۰	۴	۳	۴	۲۱	۲۹	۲۳	۳	افزایش عدالت عمومی با اجرای طرح
۲	۰,۰۰۰	۳۸,۳۰۰	۴	۳,۰۱	۵	۲۸	۳۶	۲۵	۶	افزایش سود همگانی با اجرای طرح

اسمیرنوف- کولموگروف	درجه معناداری	Chi square	درجه آزادی	میانگین	فراوانی					گویه
					کاملاً مخالف	مخالف	متوسط	موافق	کاملاً موافق	
۳,۴	۰,۰۰۰	۲۳,۳۰۰	۴	۳,۰۵	۱۰	۲۰	۳۴	۲۷	۹	کاهش آلودگی هوا
۳,۷	۰,۰۰۰	۲۵,۵۰۰	۴	۳,۱۷	۸	۱۹	۳۱	۳۲	۱۰	کاهش آلودگی صوتی
۲	۰,۰۰۰	۶۲,۴۰۰	۴	۳,۵۹	۱	۱۱	۲۹	۴۶	۱۳	بهبود بهداشت و نظافت
۳,۶	۰,۰۰۰	۲۶,۸۰۰	۴	۳,۳۷	۵	۱۷	۲۹	۳۴	۱۵	افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی
۴,۲	۰,۰۰۰	۴۳,۷۰۰	۴	۳,۳۶	۳	۱۸	۲۹	۴۰	۱۰	کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده میدان
۳,۵	۰,۰۰۰	۶۹,۲۰۰	۴	۳,۶۸	۱	۷	۳۰	۴۷	۱۵	ایجاد سهولت در رفت و آمد
۲,۱	۰,۰۰۰	۴۷,۳۰۰	۴	۳,۵۵۵	۲	۱۳	۲۸	۴۲	۱۵	اولویت به تردد پیاده
۲,۸	۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۴	۳,۱۳	۵	۲۴	۳۱	۳۳	۷	استفاده مناسب از مبلمان شهری
۲,۳	۰,۰۰۰	۶۵,۶۰۰	۴	۳,۱۴	۱	۲۱	۴۷	۲۵	۶	توجه به اختلاط مناسب کاربری‌ها
۲,۱	۰,۰۰۰	۳۵,۱۰۰	۴	۳,۲۱	۲	۲۶	۳۱	۳۱	۱۰	توجه به عدم ایجاد مزاحمت موتورسوارها
۳,۲	۰,۰۰۰	۲۸,۵۰۰	۴	۲,۹۷	۸	۲۶	۳۷	۱۹	۱۰	توجه به مسیرهای حرکت دوچرخه
۳,۲	۰,۰۰۰	۳۳,۹۰۰	۴	۳,۳۷	۷	۱۱	۳۴	۳۴	۱۴	افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح
۳,۲	۰,۰۰۰	۶۶,۰۰۰	۴	۲,۸۳	۷	۲۶	۴۹	۱۳	۵	افزایش خدمات آموزشی
۲,۵	۰,۰۰۰	۵۵,۵۰۰	۴	۳	۸	۱۷	۴۶	۲۵	۴	افزایش خدمات تفریحی و فراغتی
۲,۵	۰,۰۰۰	۶۹,۷۰۰	۴	۲,۹۸	۴	۲۲	۴۹	۲۲	۳	افزایش خدمات فرهنگی
۲,۶	۰,۰۰۰	۳۰,۹۰۰	۴	۳,۲۳	۷	۱۷	۳۲	۳۴	۱۰	افزایش فضاهای سبز و باز
۳,۷	۰,۰۰۰	۵۱,۵۰۰	۴	۳,۵۴	۱	۱۲	۳۳	۴۰	۱۴	بهبود در حمل و نقل عمومی
۳,۸	۰,۰۰۰	۵۱,۰۰۰	۴	۳,۵	۱	۱۱	۴۱	۳۱	۱۶	کاهش بیماری‌ها پس از اجرای طرح
۳,۹	۰,۰۰۰	۴۸,۹۰۰	۴	۳,۶۹	۲	۹	۲۷	۴۲	۲۰	بهبود وضعیت نظافت و جمع‌آوری زباله

اقتصادی در تحقق‌پذیری طرح تأثیر دارند. میانگین کلی رضایت از شاخص‌های اقتصادی ۳,۲۴ است (شکل ۴). در شکل ۴ تحقق‌پذیری کلی اهداف طرح میدان امام علی (ع) نمایش داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود میانگین تحقق‌پذیری هر یک از شاخص‌ها در چهار دسته‌ی مورد بررسی با میانگین بالاتر از متوسط تحقق یافته است.

شکل شماره ۴: نمودار میانگین شاخص‌های چهارگانه تحقق‌پذیری اهداف طرح میدان امام علی (ع)

شاخص زیستی در تحقق‌پذیری طرح، دارای ۱۹ گویه است. نتایج مطابق با جدول ۵ نشان می‌دهد که ۱۹ متغیر مورد بررسی معنی‌دار بوده و بر میزان تحقق‌پذیری طرح تأثیر داشته است. میزان تحقق‌پذیری همه گویه‌ها به غیر از سه گویه (شامل توجه به مسیرهای حرکت دوچرخه با میانگین ۲,۹۷، افزایش خدمات آموزشی با میانگین ۲,۸۳ و افزایش خدمات فرهنگی با میانگین ۲,۹۸) بالاتر از حد متوسط (عدد ۳) بوده‌اند. ارقام به دست آمده برای آزمون کای اسکوتر و درجه معناداری (همگی کمتر از ۰,۰۵) نیز نشان می‌دهد که همه متغیرهای مربوط به شاخص زیستی در تحقق‌پذیری طرح تأثیر داشته‌اند. میانگین کلی رضایت از شاخص زیستی ۳,۲۸ است (شکل ۴).

برای بررسی میزان تحقق‌پذیری شاخص اقتصادی، از ۱۲ گویه به شرح جدول ۶ استفاده شده است. بر این اساس، میانگین تحقق‌پذیری گویه «بهبود در اعطای وام و تسهیلات بانکی» برابر ۲,۸۱ است که با توجه به اینکه متوسط رضایت از گویه‌ها در جامعه را می‌توان ۳ فرض نمود، نشان‌دهنده تحقق‌پذیری پایین‌تر از حد متوسط در این گویه است. ارقام به دست آمده برای آزمون کای اسکوتر در دیگر شاخص‌ها و با توجه به ضریب معناداری (کمتر از ۰,۰۵) نیز نشان می‌دهد که ۱۲ متغیر مربوط به شاخص

گوبه	فراوانی					میانگین	درجه آزادی	Chi square	درجه معناداری	کولموگروف-اسمیرنوف
	کاملاً موافق	موافق	متوسط	مخالف	کاملاً مخالف					
کاهش فعالیت‌های مزاحم و آلاینده در محدوده اجرای طرح	۱۲	۳۸	۳۶	۱۱	۲	۳,۴۵	۴	۵۰,۷۰۰	۰,۰۰۰	۳,۶
کاهش وجود مشاغل مزاحمی چون زغال فروشی، کهنه فروشی و با تولید ضایعات فراوان	۱۸	۴۴	۳۰	۵	۳	۳,۶۹	۴	۵۹,۷۰۰	۰,۰۰۰	۴,۲
افزایش فروشگاه‌های جدید ارائه محصولات فاخر و صنایع دستی	۱۰	۲۸	۴۱	۱۷	۴	۳,۲۳	۴	۴۳,۵۰۰	۰,۰۰۰	۲,۹
ایجاد تعادل در نقش فعالیتی و سکونتی محدوده اجرای طرح	۶	۲۹	۴۸	۱۴	۳	۳,۲۱	۴	۶۹,۳۰۰	۰,۰۰۰	۳,۳
ایجاد تنوع در فعالیت‌های شغلی محدوده	۳	۲۸	۴۷	۱۸	۴	۳,۰۸	۴	۶۷,۱۰۰	۰,۰۰۰	۲,۸
ایجاد تنوع در دسترسی به فروشگاه‌های عرضه کالاها	۵	۲۸	۴۹	۱۶	۲	۳,۱۸	۴	۷۳,۵۰۰	۰,۰۰۰	۳,۲
ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری	۸	۳۲	۳۸	۱۵	۷	۳,۱۹	۴	۴۰,۳۰۰	۰,۰۰۰	۲,۸
بهبود در اطلاع رسانی و میزان تبلیغات تجاری	۷	۲۳	۳۹	۲۵	۶	۳	۴	۳۸,۰۰۰	۰,۰۰۰	۲
بهبود در اعطای وام و تسهیلات بانکی بهبود	۲	۱۹	۴۴	۲۸	۷	۲,۸۱	۴	۵۶,۷۰۰	۰,۰۰۰	۲,۹
افزایش ارزش املاک و مستغلات موجود در محدوده طرح	۱۴	۵۰	۲۸	۶	۲	۳,۶۸	۴	۷۶,۰۰۰	۰,۰۰۰	۴,۲
افزایش مالکیت ملکی نسبت به اجاره‌ای	۵	۳۲	۴۱	۱۷	۵	۳,۱۵	۴	۵۲,۲۰۰	۰,۰۰۰	۲,۸
افزایش متوسط وسعت واحدهای تجاری	۵	۳۴	۴۱	۱۶	۴	۳,۲	۴	۵۶,۷۰۰	۰,۰۰۰	۳

ب- سنجش عوامل مؤثر بر تحقق اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان

در این مقاله برای اطمینان از تشخیص درست عوامل مؤثر در تحقق‌پذیری اهداف طرح احیای میدان امام علی (ع) از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است. در نرم‌افزار لیزرل بار عاملی از طریق گزینه Standardized solution از لیست Stimates محاسبه می‌شود. بنابر آنچه در روش تحقیق بیان شد و با توجه به اینکه نتیجه شاخص RMSEA^y برابر با (۰,۰۹۱)؛ و شاخص χ^2 دو بهنجار که از تقسیم Chi-Square بر df به دست می‌آید معادل (۲,۱۲) و در محدوده (۱-۵) است؛ مدل مربوطه از برازش مطلوبی برخوردار است و لذا بارهای عاملی آن در این حالت قابل استناد است (جدول ۷). با توجه به بارهای عاملی مستخرج معلوم می‌شود که تقریباً تمامی عوامل (با شدت اثر متفاوت) در تحقق‌پذیری طرح احیای میدان امام علی (ع) مؤثر بوده و اثر آن‌ها به طور قطعی تأیید می‌شود. در این بین از ۱۸ شاخص کالبدی، تعداد ۶ شاخص، از ۲۵ شاخص اجتماعی- فرهنگی، تعداد ۱۰ شاخص، از ۱۲ شاخص اقتصادی تعداد ۶ شاخص، از ۱۹ شاخص زیستی، تعداد ۱۱ شاخص به عنوان شاخص‌های مؤثر معرفی گردیده‌اند. در این بین در بخش کالبدی، بهبود کیفیت کالبدی محدوده میدان و عملکرد کاربری‌ها با بارعاملی ۰,۸۰ بیشترین ارتباط و تأثیرگذاری را دارد؛ در بخش اجتماعی- فرهنگی، افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح با

مقدار ۰,۸۴؛ در بخش اقتصادی، بهبود در اطلاع‌رسانی و میزان تبلیغات تجاری با مقدار ۰,۸۳؛ در بخش زیستی، افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح با مقدار ۰,۸۵؛ در اولویت اول تأثیرگذاری قرار دارند.

یکی دیگر از مدل‌های کاربردی در زمینه شناسایی عوامل کلیدی، تحلیل اثرات متقابل عوامل است. برای انجام تحلیل اثرات متقابل از نرم‌افزار میک‌مک استفاده می‌شود. نرم‌افزار میک‌مک جهت انجام محاسبات سنگین ماتریس اثرات متقاطع طراحی شده است. روش این نرم‌افزار این گونه است که ابتدا متغیرها و مؤلفه‌های مهم در موضوع مورد نظر شناسایی می‌شوند. سپس در ماتریسی مانند ماتریس تحلیل اثرات وارد می‌شوند و میزان ارتباط میان این متغیرها با حوزه مربوطه توسط کارشناسان و خبرگان تشخیص داده می‌شود. در این ماتریس متغیرهای سطرها تأثیرگذار و متغیرهای ستون‌ها، تأثیرپذیر فرض می‌شوند. در نهایت نرم‌افزار میک‌مک، میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری عوامل را در یک نمودار مفهومی که از دو محور تأثیرپذیری و تأثیرگذاری تشکیل شده است نشان می‌دهد. در این نمودار پنج ناحیه^۸ تشکیل می‌شود (جدول ۸ و شکل ۵). نتایج حاصله نشان داد که عوامل زیر بیشترین میزان تأثیرگذاری مستقیم در تحقق‌پذیری طرح را داشته‌اند: افزایش کیفیت محیطی محدوده، توجه به مشارکت مردم، افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح، بر خورداری حرکت پیاده از ایمنی

Archive of SID

بسه مهاجرت از محدوده، ایجاد سهولت در رفت و آمد و افزایش هویت تاریخی و فرهنگی که بیشترین امتیاز را نیز کسب کرده‌اند. نتایج تحلیل موقعیت شاخص‌ها در نمودار دو بعدی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری نشان می‌دهد که مجموعه ۷۴ عامل مورد مطالعه را می‌توان در ۵ گروه دسته‌بندی کرد (شکل ۵). ناحیه اول نشان‌دهنده عوامل تأثیرگذار است. این ناحیه در واقع عواملی را نشان می‌دهد که بیشترین میزان تأثیرگذاری و کمترین میزان تأثیرپذیری را دارند. در این ناحیه می‌توان بهبود در حمل و نقل عمومی را بیان داشت. ناحیه دوم، عامل‌های دووجهی را نشان می‌دهد که به معنای آن است که عوامل، هم تأثیرپذیری و هم تأثیرگذاری بالایی دارند و آن‌ها را می‌توان عوامل حد واسط نامید. در این ناحیه تعداد ۳۸ عامل قرار دارند (جدول ۸). ناحیه سوم، نشان‌دهنده متغیرهای خروجی یا نتیجه می‌باشد. در این ناحیه عواملی قرار می‌گیرند که تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بالایی دارند. در این مجموعه تعداد ۱۱ عامل به شرح جدول ۸ قرار دارند. ناحیه چهارم، متغیرهایی را نشان می‌دهد که می‌توان از آن‌ها چشم‌پوشی کرد و این بدان دلیل است که این عوامل تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی دارند و می‌توان آن‌ها را متغیرهای مستقل نامید. در این ناحیه نیز ۱۳ عامل قرار دارد. متغیرهایی واقع در مرکز شکل نیز به عنوان ناحیه پنجم شناخته می‌شوند. این عوامل را سیستم نمی‌تواند در موردشان تصمیم‌گیری قطعی نماید چرا که در آینده امکان پیوستن این عوامل به هر یک از چهار ناحیه دیگر وجود دارد (جدول ۸ و شکل ۵).

بیشتر، افزایش رضایت‌مندی سکنه و کسبه، افزایش رضایت‌مندی شهروندان غیر شاغل و غیر ساکن، افزایش میزان حس تعلق مردم، بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت، افزایش نظم عمومی، افزایش عدالت عمومی، افزایش سود همگانی، کاهش فعالیت‌های مزاحم و آلاینده، کاهش وجود مشاغل مزاحمی چون زغال‌فروشی و کهنه‌فروشی، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش ارزش املاک و مستغلات موجود، بهبود بهداشت و نظافت، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده میدان، ایجاد سهولت در رفت و آمد، اولویت به تردد پیاده، افزایش هویت تاریخی و فرهنگی و بهبود وضعیت نظافت و جمع‌آوری زباله که بیشترین امتیاز را نیز کسب کرده‌اند.

همچنین در زمینه تأثیرگذاری غیرمستقیم نیز مشخص شد که عوامل زیر بیشترین میزان تأثیرگذاری را در تحقق‌پذیری طرح داشته‌اند: افزایش کیفیت محیطی، توجه به مشارکت مردم، افزایش رضایت‌مندی سکنه و کسبه، افزایش رضایت‌مندی شهروندان غیر شاغل و غیر ساکن، افزایش میزان حس تعلق مردم، بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت، افزایش نظم عمومی، افزایش سود همگانی، کاهش مشاغل مزاحمی چون زغال‌فروشی و کهنه‌فروشی با ضایعات فراوان، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش ارزش املاک و مستغلات، بهبود بهداشت و نظافت، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل

جدول شماره ۷: خلاصه نتایج تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل اثرات متقابل

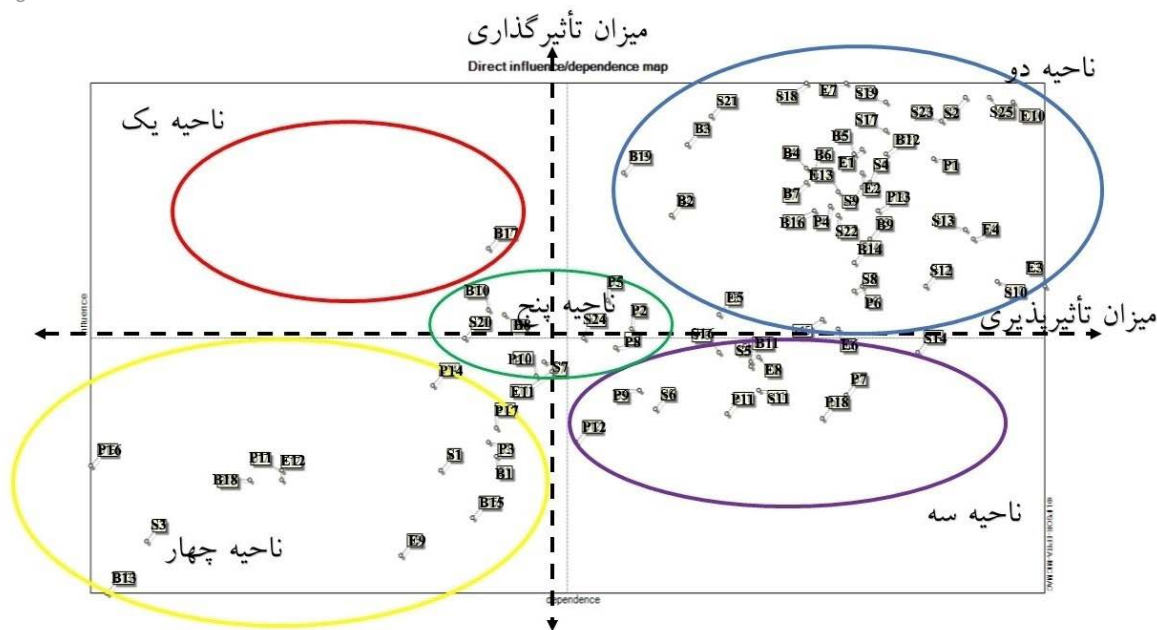
متغیر پنهان	حروف اختصاری	عوامل	تحلیل عاملی		تحلیل اثرات متقابل	
			تأثیر	بار عاملی	تأثیرگذاری مستقیم	تأثیرگذاری غیرمستقیم
کالبدی	P1	افزایش کیفیت محیطی محدوده	۰,۶۹	قابل قبول	۱۸۶	۴۷۵۷۰۹۶
	P2	روان‌سازی ترافیکی و حرکتی	۰,۵۵	قابل قبول	۱۵۰	۳۸۶۶۹۰۳
	P3	افزایش نفوذپذیری بافت و عرض معابر	۰,۶۸	قابل قبول	۱۲۶	۳۲۶۵۷۶۰
	P4	ارتقا مسیرهای حرکتی منتهی به میدان امام علی (ع) به لحاظ جذابیت و دلپذیری	۰,۶۰	قابل قبول	۱۷۶	۴۵۳۲۷۷۸
	P5	حفاظت بیشتر از بافت تاریخی	۰,۶۲	قابل قبول	۱۵۶	۴۰۶۹۳۵۶
	P6	بهبود کیفیت کالبدی محدوده میدان و عملکرد کاربری‌ها	۰,۸۰	خیلی مطلوب	۱۵۹	۴۰۹۹۵۹۳
	P7	تقویت ساختار و استخوانبندی کالبدی محدوده اجرای طرح	۰,۷۸	خیلی مطلوب	۱۳۶	۳۵۰۱۱۸۴
	P8	تقویت جایگاه و نقش محدوده اجرای طرح در شهر	۰,۷۲	خیلی مطلوب	۱۴۶	۳۷۳۳۸۱۶
	P9	بهبود سلسله مراتب فضایی با ایجاد یک مرکز شهری پویا	۰,۶۴	قابل قبول	۱۳۷	۳۴۹۸۶۶۶
	P10	بهبود دسترسی به پارکینگ در محدوده طرح	۰,۶۱	قابل قبول	۱۴۰	۳۶۰۷۷۹۶
	P11	کاهش تصادفات رانندگی در محدوده اجرای طرح	۰,۵۳	قابل قبول	۱۳۲	۳۴۸۹۶۴۶
	P12	بهبود مقاوم‌سازی ساختمان‌ها	۰,۶۵	قابل قبول	۱۲۶	۳۲۱۹۹۳۱
	P13	مطلوبیت کیفیت طراحی میدان امام علی (ع)	۰,۷۶	خیلی مطلوب	۱۷۵	۴۵۱۳۴۹۸
	P14	توجه به حضور و تردد معلولین در طرح	۰,۵۸	قابل قبول	۱۳۸	۳۵۹۷۶۴۸
	P15	توجه به تقویت دید و منظر از کف و آسمان	۰,۷۳	خیلی مطلوب	۱۲۹	۳۳۹۰۴۹۵
	P16	توجه به دیوار نگاری‌ها و بدنه‌سازی‌ها	۰,۶۲	قابل قبول	۱۲۱	۳۱۸۶۷۳۵
	P17	استفاده از مصالح ساختمانی با کیفیت	۰,۶۸	قابل قبول	۱۲۰	۳۱۱۶۷۳۸
	P18	کاهش ترافیک عبوری داخل بافت	۰,۷۳	خیلی مطلوب	۱۳۱	۳۴۵۶۵۷۵

متغیر پنهان	حروف اختصاری	عوامل	تحلیل عاملی		تحلیل اثرات متقابل	
			بار عاملی	تاثیر	تأثیر گذاری مستقیم	تأثیر گذاری غیر مستقیم
هدف اجتماعی و فرهنگی	S1	توجه به حق مالکیت مردم	۰,۳۷	ضعیف	۱۲۰	۳۱۰۵۰۶۲
	S2	توجه به مشارکت مردم	۰,۴۷	قابل قبول	۱۹۹	۵۰۴۳۸۸۸
	S3	توجه به نظر کارشناسان و نخبگان	۰,۶۶	قابل قبول	۱۰۵	۲۶۷۵۱۷۸
	S4	افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح	۰,۸۴	خیلی مطلوب	۱۸۱	۴۶۵۱۹۳۰
	S5	افزایش میزان امنیت رفت و آمد زنان در طول شبانه روز	۰,۷۱	خیلی مطلوب	۱۴۲	۳۷۲۸۳۲۱
	S6	کاهش خرید و فروش مواد مخدر و مشاهده معتادان	۰,۷۰	خیلی مطلوب	۱۳۳	۳۴۹۲۵۳۵
	S7	کاهش درگیری های خیابانی	۰,۶۸	قابل قبول	۱۴۳	۳۷۴۷۴۷۴
	S8	برخورداری بیشتر حرکت سواره از ایمنی	۰,۵۴	قابل قبول	۱۵۸	۴۱۱۰۴۱۸
	S9	برخورداری بیشتر حرکت پیاده از ایمنی	۰,۵۹	قابل قبول	۱۸۰	۴۶۶۶۴۲۵
	S10	افزایش تعاملات اجتماعی کسبه و ساکنان	۰,۶۸	قابل قبول	۱۶۰	۴۱۷۹۱۰۱
	S11	استفاده مناسب از المان ها و تندیس ها	۰,۷۶	خیلی مطلوب	۱۳۷	۳۶۰۳۹۴۳
	S12	تقویت برگزاری مراسم ها و آیین های سنتی	۰,۶۷	قابل قبول	۱۵۹	۴۱۳۱۰۸۵
	S13	افزایش پویایی میدان با حضور اقشار مختلف	۰,۷۵	خیلی مطلوب	۱۷۱	۴۳۹۹۴۸۱
	S14	ایجاد فعالیت های شبانه روزی در میدان	۰,۶۶	قابل قبول	۱۴۵	۳۷۳۲۶۲۶
	S15	کاهش فضاهای ناامن و تاریک در محدوده طرح	۰,۶۳	قابل قبول	۱۵۲	۳۹۶۲۸۱۶
	S16	افزایش امنیت اموال مردم در بازار و محدوده اجرای طرح	۰,۶۷	قابل قبول	۱۴۵	۳۷۴۷۵۳۷
	S17	افزایش رضایت مندی سکنه و کسبه	۰,۷۹	خیلی مطلوب	۱۹۲	۴۸۹۲۰۱۸
	S18	افزایش رضایت مندی شهروندان غیر شاغل و ساکن	۰,۸۰	خیلی مطلوب	۲۰۲	۵۱۴۱۳۰۹
	S19	افزایش میزان حس تعلق مردم به محدوده اجرای طرح	۰,۷۱	خیلی مطلوب	۱۹۸	۵۰۲۶۹۹۶
	S20	کاهش ایجاد خطر موتورسواران برای عابرین پیاده	۰,۵۹	قابل قبول	۱۴۸	۳۸۵۴۰۸۶
	S21	بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت	۰,۶۲	قابل قبول	۱۹۵	۵۰۲۹۴۴۲
	S22	توجه به قوانین و مقررات در جریان اجرای طرح	۰,۷۳	خیلی مطلوب	۱۷۴	۴۴۷۰۲۴۷
	S23	افزایش نظم عمومی با اجرای طرح	۰,۶۶	قابل قبول	۱۹۴	۵۰۰۶۴۰۲
	S24	افزایش عدالت عمومی با اجرای طرح	۰,۷۴	خیلی مطلوب	۱۴۸	۳۸۵۶۵۹۶
	S25	افزایش سود همگانی با اجرای طرح	۰,۶۸	قابل قبول	۱۹۹	۵۰۶۲۲۵۴
اقتصادی	E1	کاهش فعالیت های مزاحم و آلاینده در محدوده اجرای طرح	۰,۶۹	قابل قبول	۱۸۸	۴۸۲۴۸۰۴
	E2	کاهش وجود مشاغل مزاحمی چون زغال فروشی، کهنه فروشی و با تولید ضایعات فراوان	۰,۵۴	قابل قبول	۱۸۳	۴۷۰۷۴۵۴
	E3	افزایش فروشگاه های جدید ارائه محصولات فاخر و صنایع دستی	۰,۶۴	قابل قبول	۱۵۹	۴۰۵۴۶۸۸
	E4	ایجاد تعادل در نقش فعالیتی و سکونتی محدوده اجرای طرح	۰,۷۹	خیلی مطلوب	۱۶۹	۴۳۲۱۵۹۶
	E5	ایجاد تنوع در فعالیت های شغلی محدوده	۰,۷۴	خیلی مطلوب	۱۵۳	۳۹۲۴۸۳۱
	E6	ایجاد تنوع در دسترسی به فروشگاه های عرضه کالاها	۰,۷۸	خیلی مطلوب	۱۵۰	۳۸۵۵۱۳۹
	E7	ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت های گردشگری	۰,۷۷	خیلی مطلوب	۲۰۲	۵۱۳۴۳۹۲
	E8	بهبود در اطلاع رسانی و میزان تبلیغات تجاری	۰,۸۳	خیلی مطلوب	۱۴۴	۳۶۹۶۰۰۳
	E9	بهبود در اعطای وام و تسهیلات بانکی بهبود	۰,۶۹	قابل قبول	۱۰۲	۲۶۲۴۳۲۷
	E10	افزایش ارزش املاک و مستغلات موجود در محدوده طرح	۰,۴۴	قابل قبول	۱۹۸	۴۹۱۷۲۱۶
	E11	افزایش مالکیت ملکی نسبت به اجاره ای	۰,۶۰	قابل قبول	۱۴۱	۳۶۵۹۹۹۴
	E12	افزایش متوسط وسعت واحدهای تجاری	۰,۶۴	قابل قبول	۱۱۸	۳۰۴۷۱۳۰

متغیر پنهان	حروف اختصاری	عوامل	تحلیل عاملی		تحلیل اثرات متقابل	
			بار عاملی	تأثیر	تأثیر گذاری مستقیم	تأثیر گذاری غیرمستقیم
زیست	B1	کاهش آلودگی هوا	۰,۷۴	خیلی مطلوب	۱۲۳	۳۳۳۰۰۲۰
	B2	کاهش آلودگی صوتی	۰,۷۵	خیلی مطلوب	۱۷۴	۴۵۴۸۴۳۱
	B3	بهبود بهداشت و نظافت	۰,۶۵	قابل قبول	۱۸۹	۴۸۵۲۹۸۳
	B4	افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی	۰,۷۹	خیلی مطلوب	۱۸۴	۴۷۳۹۳۳۱
	B5	کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده میدان	۰,۷۲	خیلی مطلوب	۱۸۷	۴۷۳۷۵۸۳
	B6	ایجاد سهولت در رفت و آمد	۰,۵۴	قابل قبول	۱۸۳	۴۷۰۲۵۱۶
	B7	اولویت به تردد پیاده	۰,۶۸	قابل قبول	۱۸۱	۴۶۶۶۷۷۷
	B8	استفاده مناسب از مبلمان شهری	۰,۷۳	خیلی مطلوب	۱۵۳	۳۹۹۶۷۲۱
	B9	توجه به اختلاط مناسب کاربری‌ها	۰,۶۲	قابل قبول	۱۶۹	۴۳۷۰۷۳۲
	B10	توجه به عدم مزاحمت موتورسوارها	۰,۷۶	خیلی مطلوب	۱۵۴	۴۰۵۸۳۷۵
	B11	توجه به مسیرهای حرکت دوچرخه	۰,۶۴	قابل قبول	۱۴۳	۳۷۳۵۷۰۵
	B12	افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح	۰,۸۵	خیلی مطلوب	۱۸۷	۴۷۹۱۷۷۶
	B13	افزایش خدمات آموزشی	۰,۷۳	خیلی مطلوب	۹۴	۲۴۶۰۱۲۷
	B14	افزایش خدمات تفریحی و فراغتی	۰,۷۵	خیلی مطلوب	۱۶۴	۴۲۴۰۵۲۹
	B15	افزایش خدمات فرهنگی	۰,۷۱	خیلی مطلوب	۱۱۰	۲۸۷۸۰۹۱
	B16	افزایش فضاهای سبز و باز	۰,۷۲	خیلی مطلوب	۱۷۵	۴۵۱۸۴۶۶
	B17	بهبود در حمل و نقل عمومی	۰,۵۵	قابل قبول	۱۶۷	۴۲۵۸۴۵۴
	B18	کاهش بیماری‌ها پس از اجرای طرح	۰,۶۸	قابل قبول	۱۱۸	۳۱۱۴۲۹۸
	B19	بهبود وضعیت نظافت و جمع‌آوری زباله	۰,۶۳	قابل قبول	۱۸۳	۴۶۷۹۲۶۵
Chi-Square=3862.17, df=1826, P-value=0.00000, RMSEA=0.091						

جدول شماره ۸: دسته‌بندی عوامل براساس نمودار دو بعدی تأثیر گذاری و تأثیر پذیری

تعداد	عوامل	طبقه بندی
۱	بهبود در حمل و نقل عمومی	عوامل تأثیر گذار (ناحیه ۱)
۳۸	بهبود وضعیت نظافت و جمع‌آوری زباله، بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت، بهبود بهداشت و نظافت، کاهش آلودگی صوتی، افزایش رضایت‌مندی شهروندان غیر شاغل و غیر ساکن، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش میزان حس تعلق مردم به محدوده اجرای طرح، توجه به مشارکت مردم، افزایش سود همگانی با اجرای طرح، افزایش نظم عمومی با اجرای طرح، افزایش رضایت‌مندی سکنه و کسبه، افزایش ارزش املاک و مستغلات موجود در محدوده طرح، کاهش فعالیت‌های مزاحم و آلاینده در محدوده اجرای طرح، کاهش وجود مشاغل مزاحمی چون زغال‌فروشی، کهنه‌فروشی و با تولید ضایعات فراوان، افزایش فروشگاه‌های جدید ارائه محصولات فاخر و صنایع دستی، ایجاد تعادل در نقش‌های فعالیتی و سکونت محدود اجرای طرح، ایجاد تنوع در فعالیت‌های شغلی محدوده، ایجاد تنوع در دسترسی به فروشگاه‌های عرضه کالاها، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده میدان، ایجاد سهولت در رفت و آمد، اولویت به تردد پیاده، افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح، افزایش خدمات تفریحی و فراغتی، افزایش کیفیت محیطی محدوده، ارتقا مسیرهای حرکتی منتهی به میدان امام علی (ع) به لحاظ جذابیت و دلپذیری، بهبود کیفیت کالبدی محدوده میدان و عملکرد کاربری‌ها، افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح، برخورداری بیشتر حرکت سواره از ایمنی، برخورداری بیشتر حرکت پیاده از ایمنی، افزایش تعاملات اجتماعی کسبه و ساکنان، استفاده مناسب از المان‌ها و تندیس‌ها، تقویت برگزاری مراسم‌ها و آیین‌های سنتی، افزایش پویایی میدان با حضور اقشار مختلف، کاهش فضاهای ناامن و تاریک در محدوده طرح، توجه به قوانین و مقررات در جریان اجرای طرح، توجه به اختلاط مناسب کاربری‌ها، افزایش فضاهای سبز و باز	عوامل دو وجهی (ناحیه ۲)
۱۱	بهبود سلسله مراتب فضایی با ایجاد یک مرکز شهری پویا، بهبود مقاوم‌سازی ساختمان‌ها، کاهش خرید و فروش مواد مخدر و مشاهده معنادار، کاهش تصادفات رانندگی در محدوده اجرای طرح، افزایش امنیت اموال مردم در بازار و محدوده اجرای طرح، ایجاد فعالیت‌های شبانه‌روزی در میدان، استفاده مناسب از المان‌ها و تندیس‌ها، افزایش میزان امنیت رفت و آمد زنان در طول شبانه روز، توجه به مسیرهای حرکت دوچرخه، بهبود در اطلاع‌رسانی و میزان تبلیغات تجاری، تقویت ساختار و استخوان‌بندی کالبدی محدوده اجرای طرح و کاهش ترافیک عبوری داخل بافت	عوامل تأثیر پذیر (ناحیه ۳)
۱۳	توجه به دیوار نگاری‌ها و بدنه‌سازی‌ها، توجه به حق مالکیت مردم، توجه به نظر کارشناسان و نخبگان، توجه به حضور و تردد معلولین در طرح، توجه به تقویت دید و منظر از کف و آسمان، استفاده از مصالح ساختمانی با کیفیت، افزایش نفوذپذیری بافت و عرض معابر، کاهش آلودگی هوا، افزایش خدمات فرهنگی، کاهش بیماری‌ها پس از اجرای طرح، افزایش خدمات آموزشی، بهبود در اعطای وام و تسهیلات بانکی بهبود، افزایش متوسط وسعت واحدهای تجاری	عوامل مستقل (ناحیه ۴)
۱۱	توجه به عدم مزاحمت موتورسوارها، استفاده مناسب از مبلمان شهری، روان‌سازی ترافیکی و حرکتی، حفاظت بیشتر از بافت تاریخی، بهبود سلسله مراتب فضایی با ایجاد یک مرکز شهری پویا، بهبود دسترسی به پارکینگ در محدوده طرح، توجه به حضور و تردد معلولین در طرح، کاهش درگیری‌های خیابانی، کاهش ایجاد خطر موتورسواران برای عابرین پیاده، افزایش عدالت عمومی با اجرای طرح، افزایش مالکیت ملکی نسبت به اجاره‌ای	عوامل تنظیمی (ناحیه ۵)

شکل شماره ۵: موقعیت عوامل مؤثر بر تحقق پذیری طرح احیا میدان امام علی (ع) در نمودار تأثیر گذاری - تأثیر پذیری

نتیجه گیری

در راستای بررسی میزان تحقق اهداف تعیین شده در طرح احیای میدان عتیق (امام علی (ع)) اصفهان، اهداف چهارگانه طرح شامل کالبدی (سکونتی - حمل و نقل)، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و زیستی، ابتدا ۷۴ عامل اولیه انتخاب و با استفاده از آزمون کای اسکور اقدام به سنجش میزان تحقق پذیری آن‌ها گردید. نتایج حاصله نشان داد که اهداف کالبدی سکونتی با میانگین ۳,۴۲، اهداف اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۳,۱۵، اهداف اقتصادی با میانگین ۳,۲۴ و اهداف زیستی با میانگین ۳,۲۸ تحقق یافته است. بنابراین طبق بررسی‌های انجام شده طرح میدان امام علی با توجه به اهداف مورد بررسی با میانگینی بالاتر از متوسط تحقق یافته است. در گام بعدی جهت سنجش عوامل کلیدی مؤثر بر تحقق پذیری طرح با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل اثرات متقابل اقدام گردید. بر اساس یافته‌های مربوطه، در بعد کالبدی، بهبود کیفیت کالبدی محدوده میدان و عملکرد کاربری‌ها با بار عاملی ۰,۸۰، بیشترین ارتباط و تأثیر گذاری را دارد؛ در بعد اجتماعی - فرهنگی، افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح با بار عاملی ۰,۸۴، در بعد اقتصادی، بهبود در اطلاع‌رسانی و میزان تبلیغات تجاری با مقدار ۰,۸۳، و در بعد زیستی، افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح با مقدار ۰,۸۵ در اولویت اول تأثیر گذاری قرار داشته‌اند. در گام آخر اثرات متقابل در دو بعد اثر گذاری مستقیم و غیر مستقیم مطالعه شد که در مجموع افزایش کیفیت محیطی محدوده، توجه به مشارکت مردم، افزایش ارتقا فرهنگی با تهیه و اجرای طرح، برخورداری بیشتر حرکت پیاده از ایمنی، افزایش رضایت مندی سکنه و کسبه، افزایش رضایت مندی شهروندان غیر شاغل و ساکن، افزایش میزان حس تعلق مردم، بهبود وضعیت گذران اوقات فراغت، افزایش نظم عمومی، افزایش عدالت عمومی، افزایش سود همگانی، کاهش

فعالیت‌های مزاحم و آلاینده، کاهش وجود مشاغل مزاحمی چون زغال‌فروشی، کهنه‌فروشی با تولید ضایعات فراوان، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش ارزش املاک و مستغلات موجود، بهبود بهداشت و نظافت، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده میدان، ایجاد سهولت در رفت و آمد، اولویت به تردد پیاده، افزایش هویت تاریخی و فرهنگی و بهبود وضعیت نظافت و جمع‌آوری زباله بیشترین میزان تأثیر گذاری را در تحقق پذیری طرح را داشتند. نتایج همپوشانی مدل‌های کاربردی در پژوهش نشان داد که هفت هدف کلیدی در طرح احیای میدان امام علی (ع) تحقق یافته است. این هفت هدف عبارتند از: افزایش رضایت مندی سکنه و کسبه، افزایش رضایت مندی شهروندان غیر شاغل و غیر ساکن، افزایش میزان حس تعلق مردم به محدوده اجرای طرح، ایجاد رونق و بهبودی در فعالیت‌های گردشگری، افزایش سرزندگی و پیوستگی کانون‌های تاریخی، کاهش تمایل به مهاجرت از محدوده و افزایش هویت تاریخی و فرهنگی محدوده اجرای طرح (شکل ۶).

در پایان پیشنهاد می‌شود برای بهبود وضعیت رضایت مندی از احداث میدان امام علی (ع) اقدامات زیر صورت پذیرد:

- افزایش سبزی‌نگی در محدوده و اطراف طرح میدان امام علی (ع) در جهت افزایش سرزندگی و نشاط
- توجه به احیای مراکز محله‌های اطراف میدان
- توجه به ایجاد فضاهای جذاب فراغتی برای گردشگران
- ایجاد ایستگاه‌های تحویل دوچرخه به منظور ورود به بافت
- بکار بردن بیشتر المان‌ها و تندیس‌ها
- ایجاد فعالیت‌های شبانه در میدان
- جلوگیری از خرید و فروش مواد مخدر
- توجه به عدم ایجاد مزاحمت موتور سوار.

شکل شماره ۶: عوامل مؤثر در تحقق پذیری طرح احیاء میدان امام علی (ع)

شکل شماره ۷: محدوده میدان امام علی (ع) قبل و بعد از اجرای طرح در یک نگاه؛

مأخذ: مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۹۱

پی‌نوشت‌ها

- Galas
- San Juan
- Wang
- Bursiewicz
- Fan

۶. از آنجایی که اهداف طرح احیاء میدان امام علی (ع) گسترده است و به این طریق قابل سنجش نمی‌باشند، محققین اهداف را در چهار دسته کلی طبقه‌بندی نموده‌اند. لازم به ذکر است شاخص‌های مورد ارزیابی به تفصیل در قسمت یافته‌های پژوهش ارائه شده است، اهداف کلی طرح در قالب اهداف کلان و اهداف خرد به شرح ذیل می‌باشد:

اهداف کلان: ۱. تقویت نقش تاریخی، فرهنگی و گردشگری محدوده در شهر اصفهان، ۲. اعتلای کیفیت زندگی اجتماعی و ۳. افزایش کارایی و بهره‌وری از زمین. اهداف خرد: پالایش عملکردی محدوده از فعالیت‌های مزاحم و آلاینده، تضمین حقوق شهرنشینی و شهروندی، ارتقاء بستر فرهنگی،

ارتقاء کیفیت محیطی، برقراری تعادل میان نقش فعالیت‌ها و نقش سکونتی، افزایش ایمنی و امنیت، روان‌سازی ترافیکی و حرکتی، افزایش نفوذپذیری بافت با حداقل تخریب و اولویت تردد پیاده، ارتقاء جذابیت و دلپذیری مسیرهای حرکتی، حفاظت بافت تاریخی، بهبود کیفیت کالبدی و عملکردی کاربری‌ها، تقویت استحکام بندی محور تاریخی- فرهنگی شهر اصفهان، تقویت جایگاه و نقش محدوده در تأمین خدمات مورد نیاز شهر، تضمین پایداری و ماندگاری محدوده با اتکا به شاخص‌های توسعه پایدار، بازگردانی سرزندگی و پیوستگی به کانون‌های تاریخی، تقویت سکونت پایدار، ایجاد سلسله مراتب فضایی و دسترسی بر اساس نظام عملکردها. (مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۸۸: ۲۶-۲۷).

۷. بر اساس دیدگاه مک کالوم، براون و شوگاوارا (۱۹۹۶) اگر مقدار این شاخص کوچک‌تر از ۰.۱ باشد برازندگی مدل بسیار عالی است؛ اگر بین ۰.۱ و ۰.۵ باشد، برازندگی مدل خوب و اگر بین ۰.۵ و ۰.۸ باشد برازندگی مدل متوسط است؛ اما بیشتر پژوهشگران از این قاعده استفاده می‌کنند که اگر شاخص RMSEA کوچک‌تر از ۰.۱ باشد، برازندگی مدل خوب و اگر

تاریخی»، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، شماره بیست و سوم، ۲۹-۱۹.

۱۱. داداش پور، هاشم و حاجی‌وندی، نگین؛ (۱۳۹۴) «ارزیابی میزان تحقق‌پذیری طرح‌های توسعه و عمران ناحیه‌ای در ایران (مورد مطالعاتی: طرح توسعه و عمران ناحیه‌ای ساوه)»، فصلنامه آمایش محیط، شماره ۴۱، ۷۱-۹۱.

۱۲. رضایی، نعمت‌الله. (۱۳۸۹)، **ساماندهی بافت فرسوده شهری در راستای بهسازی و نوسازی و پیشگیری از فرسودگی (نمونه موردی: شهر شیراز)**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.

۱۳. روستایی، شهریور؛ ناصری، رقیه؛ پاشایی، سعید (۱۳۹۶)، «اولویت‌بندی راهبردهای احیای بافت تاریخی شهر مراغه با تأکید بر رویکرد بازآفرینی فرهنگ مدار»، نشریه گردشگری شهری، دوره ۴، شماره ۳، ۷۷-۹۴.

۱۴. زبردست، اسفندیار؛ امامی، سید محمد (۱۳۹۱)، «بررسی و ارزیابی اصالت طرح‌های توسعه شهری در بافت‌های تاریخی مورد مطالعه طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان»، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، شماره نهم، ۱۵-۲۴.

۱۵. زنگی‌آبادی، علی؛ مویدفرو، سعیده، (۱۳۹۰) «رویکرد بازآفرینی شهری در بافت‌های فرسوده برزن شش‌بادگیری شهر یزد»، معماری و شهرسازی آرمان شهر، شماره ۹، ۲۹۷-۳۱۴.

۱۶. زیاری، کرامت‌الله؛ ایزدی، پگاه (۱۳۹۷) «برنامه‌ریزی راهبردی احیای بافت تاریخی با استفاده از اصول رویکرد نو شهرگرایی، موردشناسی محله سردزک شیراز»، جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۲۸، ۳۳-۴۸.

۱۷. شمعی، علی؛ موحد، علی؛ رضاپور میر صالح، حسن، (۱۳۹۸)، «تحلیل نقش بازآفرینی بافت قدیم شهر اردکان در توسعه گردشگری شهری»، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی - اسلامی، سال نهم، شماره سی و چهارم، ۵۹-۷۲.

۱۸. صادقی‌شاهدانی، مهدی و خوش‌سخی، مهدی، (۱۳۹۶) «تحلیل مقایسه‌ای نقش مؤلفه‌های اقتصادی و فنی در بهبود کارایی مصرف انرژی بخش خانگی ایران»، فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، (۲۷)؛ ۱۲۳-۱۷۵.

۱۹. غنی‌زاده نیساری، اسماعیل (۱۳۹۴) «مروری بر تجارب جهانی باززنده‌سازی میادین شهری کهن و بررسی تحلیلی احیای میدان عالی‌قاو شهر اردبیل»، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، تهران مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما، ۱-۱۶.

۲۰. غیائی، محمدهادی؛ پرتوی، پروین؛ فرزاد بهتاش، محمدرضا (۱۳۹۲) «چارچوب تحلیلی و روش‌شناسی باززنده‌سازی بافت‌ها و محلات تاریخی نمونه موردی محله بازار شاه کرمان»، دو فصلنامه علمی - پژوهشی مرمت و معماری ایران، سال سوم، شماره ششم، ۱-۲۶.

۲۱. قلندریان، ایمان؛ رفیعیان، مجتبی (۱۳۹۸)، «تبیین مدل کیفیت محیط در بازآفرینی شهر ایرانی اسلامی»، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، شماره سی و چهارم، ۴۹-۵۸.

۲۲. کشاورزفضل، سمیه؛ منجزی، ساناز، (۱۳۹۶) «نقش کیفیت فضاهای باز شهری در تعاملات اجتماعی با مقایسه موردی میدان عتیق و نقش جهان در اصفهان»، فصلنامه علمی تخصصی معماری سبز، سال سوم، شماره نه، ۴۱-۵۹.

۲۳. محرابیان، جواد (۱۳۹۳) **بازآفرینی میدان امین‌السلطان**، حنانچی، پیروز، دانشکده هنر و معماری.

بزرگ‌تر از این مقدار باشد، مدل ضعیف تلقی می‌شود (صادقی‌شاهدانی و خوش‌سخی، ۱۳۹۶: ۱۶۳).

۸. ناحیه اول نشان دهنده عوامل کلیدی است. این ناحیه در واقع با ارزش‌ترین یا به عبارتی دیگر اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذارند. ناحیه دوم، عامل‌های دو وجهی را نشان می‌دهد. در این ناحیه دو وجهی به معنای آن است که عوامل هم تأثیرپذیری بالایی دارند و هم اینکه تأثیرگذاری بالایی دارند و می‌توان آن‌ها را عوامل حد واسط نامید. ناحیه سوم، نشان دهنده متغیرهای خروجی یا نتیجه می‌باشد. در این ناحیه عواملی قرار می‌گیرند که تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بالایی دارند. ناحیه چهارم، متغیرهایی را نشان می‌دهد که می‌توان از آن‌ها چشم‌پوشی کرد و این بدان دلیل است که این عوامل تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی دارند و می‌توان آن‌ها را متغیرهای مستقل نامید. ناحیه پنجم، شامل متغیرهایی می‌شود که در مرکز چهار ناحیه دیگر قرار گرفته‌اند و سیستم نمی‌تواند در مورد آن‌ها تصمیم‌گیری قطعی نماید چرا که در آینده امکان پیوستن این عوامل به هر یک از چهار ناحیه دیگر بسیار زیاد است.

فهرست منابع و مراجع

۱. احمدی‌فرد، نرگس؛ پورااحمد، احمد؛ ده‌زاده سیلابی، پروین، (۱۳۹۸) «تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه صنایع فرهنگی در بازآفرینی بافت تاریخی (نمونه موردی: منطقه ۱۲ شهر تهران)»، فصلنامه علمی پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال یازدهم، شماره سوم، ۱۳۷-۱۴۸.
  ۲. آرشبو شهرداری منطقه سه شهر اصفهان، (۱۳۹۹).
  ۳. امامی، سید محمد؛ (۱۳۹۰)، **ارزیابی طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان بر اساس اصول یکپارچگی و ارائه راهکارها**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، استاد راهنما: اسفندیار زبردست، پردیس هنرهای زیبا، دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران.
  ۴. امین‌زاده، بهناز؛ دادرس، راحله، (۱۳۹۱) «بازآفرینی فرهنگ مدار در بافت تاریخی شهر قزوین با تأکید بر گردشگری شهری»، مطالعات معماری ایران، دو فصلنامه معماری ایرانی، شماره ۲، ۹۹-۱۰۸.
  ۵. بهادری‌نژاد، معصومه؛ ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۳۹۵)، «تبیین مکانیزم احیاء بافت‌های تاریخی با استفاده از رویکرد بازآفرینی (نمونه موردی: محله حاجی در محدوده تاریخی شهر همدان)»، مطالعات محیطی هفت حصار، شماره هجدهم، سال پنجم، ۵-۱۸.
  ۶. بهرامی، سمیه؛ خرازی قدیم، فرشته، (۱۳۹۸)، «بازآفرینی بافت‌های تاریخی با رویکرد گردشگری فرهنگی (موردی: محله فیض آباد شهر کرمانشاه)»، جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۱، شماره ۴، ۱۲۴-۱۳۶.
  ۷. پور احمد، احمد و حسینی، علی (۱۳۹۵)، «بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهری جهت توسعه گردشگری فرهنگی نمونه موردی هسته مرکزی شهر تهران»، همایش ملی بافت‌های فرسوده و تاریخی شهری: چالش‌ها و راهکارها، کاشان، دانشگاه کاشان:
- https://www.civilica.com/Paper-BAFTEFARSOODE01-BAFTEFARSOODE01_011.html
۸. پورااحمد، احمد و اکبرنژادبایی، رمضان (۱۳۹۰) «هرم بازآفرینی بافت تاریخی شهری با استفاده از مدل SWOT، نمونه موردی بافت تاریخی شهر بابل»، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره ۹، ۸۱-۱۰۷.
  ۹. پورااحمد، احمد؛ حبیبی، کیومرث و کشاورز مهناز (۱۳۸۹) «سیر تحول مفهوم بازآفرینی شهری به عنوان رویکردی نو در بافت فرسوده شهری»، نشریه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، دوره ۱، شماره ۱، ۷۳-۹۲.
  ۱۰. حسن‌زاده، مهنوش؛ سلطان‌زاده، حسین، (۱۳۹۵)، «طبقه‌بندی راهبردهای برنامه‌ریزی بازآفرینی بر اساس سطح پایداری بافت‌های

38. Sasaki, Masayuki (2010). "Urban Regeneration Through Cultural Creativity And Social Inclusion: Rethinking Creative City Theory through A Japanese Case Study", *Cities*, 27, pp S3-S9.
39. UNEP (2004), **guidelines for urban regeneration in the Mediterranean region, priority action programme regional activity center**, split.
40. Uysal, Ulke Evrim (2012), "An Urban Social Movement Challenging Urban Regeneration: The Case Of Sulukule, Istanbul", *Cities*, 29, pp 12-22.
41. Wang, Y., Yamaguchi, K., & Kawasaki, M. (2018). "Urban revitalization in highly localized squares: A case study of the Historic Centre of Macao". *Urban Design International*, 23 (1), 34-53.
42. Yu, Jung-Ho & Kwon, Hae-Rim (2011). "Critical Success Factors for Urban Regeneration Projects in Korea", *International Journal of Project Management*, 29, 889-899.

۲۴. مویدفرد، سعیده؛ اسحاقی، سارا (۱۳۹۸) «نوزایی شهری رویکردی نوین جهت احیا و ارتقا کیفیت زندگی در بافت تاریخی شهرها (نمونه موردی: میدان امام علی (ع) شهر اصفهان و بافت پیرامون آن)»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۰، شماره پیاپی ۳۷، ۱۴۱-۱۵۴.

۲۵. مهندسین مشاور نقش جهان پارس (۱۳۸۸)، بررسی سابقه موضوع تهیه طرح محدوده ویژه احیای میدان امام علی (ع) اصفهان (۳۲/۵هکتاری)، شهرداری اصفهان: سازمان نوسازی و بهسازی شهر اصفهان.

۲۶. مهندسین مشاور نقش جهان پارس (۱۳۹۱)، طراحی شهری محدوده ویژه طرح احیای میدان امام علی (ع) : امکان‌سنجی و تدوین مبانی برنامه و طرح‌ریزی (ویرایش دوم)، اصفهان: شهرداری اصفهان، سازمان نوسازی و بهسازی شهر اصفهان.

۲۷. نژادغی، نسترن (۱۳۹۴) «نوزایی شهری به مثابه بازتولید سنت در شهر با رویکرد ایجاد سازمان فضایی نوین در شهر اسلامی بافت تاریخی شیراز»، اولین همایش ملی معماری ایرانی، اسلامی (سیمای دیروز چشم انداز فردا) جلد سوم، ۲۰۳۶-۲۰۵۰.

28. Aykaç P., Rifaiolu MN, Altınz AGB, Güçhan N., (2009). **DesignInterventions as Regenerators in Historic Towns: Proposal for Ayvalık Historic Depots Region**, In the International Conference on the Urban Projects, Architectural Intervention in Urban Areas, TU, Delft, the Netherlands.
29. Bailey, Nick (2010). "Understanding Community Empowerment In Urban Regeneration And Planning In England: Putting Policy And Practice In Context", *Planning Practice And Research*, 25 (3), pp 317-332.
30. Bursiewicz, N. (2018). **Regeneration of market squares in historic town centres: ideas, discussions, controversies**. *Urban development issues*, 60 (1), 67-79.
31. Couch, Chris And Dennemann, Annekatrin (2000), "Urban Regeneration and Sustainable Development in Britain", *Cities*, 17 (2), pp 137-147.
32. Couch, Chris And Sykes, Olivier And Borstinghaus, Wolfgang (2011). "Thirty Years Of Urban Regeneration In Britain, Germany And France: The Importance of Context and Path Dependency", *Progress in Planning*, 75, 1-52.
33. Fan, X. (2020), **Research on the Reconstruction and Reuse of Historic Blocks from the Perspective of Urban Catalysts: Taking a Historical District of Foshan as an Example**. In The 2nd International Conference on Architecture: Heritage, Traditions and Innovations (AHTI 2020), September, (449-455). Atlantis Press.
34. Orueta, Fernando Diaz (2007). "Madrid: Urban Regeneration Projects and Social Mobilization", *Cities*, 24 (3), pp 183-193.
35. Roca, Mike (2003). "Assessing The Discourses and Practices of Urban Regeneration in a Growing Region", *Geoforum* 34, pp37-55.
36. Sairinen, Rauno & Kumpulainen, Satu (2006). **Assessing Social Impacts In Urban Waterfront**.
37. San Juan, C., Subiza-Pérez, M., & Vozmediano, L. (2017), **Restoration and the city: the role of public urban squares**. *Frontiers in psychology*, 8, 2093.

ReInvestigating the feasibility of the goals of the plan to revive Atiq Square (Imam Ali^(AS)) in Isfahan

Mahdi Ebrahimi Boozani *(Corresponding Author)

Assistant Professor, Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran.

* E-Mail: mahdebrahimi@pnu.ac.ir

Fahime Fadaei Jazi

M.A, in Geography and Urban Planning, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Abstract:

The area of the revival plan of Imam Ali Square (AS) is located in the heart of the historical texture of Isfahan. This square disappeared and was occupied by other uses over time. In 1387 Isfahan Municipality tried to revive it according to a plan. There are objections and criticisms to the preparation and implementation of the revive project of Imam Ali (AS) Square in Isfahan. In fact the correctness and incorrectness of which have not been seriously examined so far. The main purpose of this study is to investigate the extent to which the Imam Ali Square revival plan objectives have been achieved. The type of research is based on the applied purpose and in terms of nature, it is descriptive-analytical. The statistical population of this study is urban experts. The sampling method is snowball and the data were collected using a researcher-made questionnaire made this year. Chi-square tests, confirmatory factor analysis and interaction analysis were used in data analysis. According to the studies, the goals of Imam Ali (AS) Square project have been achieved with a relatively average. Among these, physical-residential goals with an average of 3.42 have the highest feasibility and biological goals with an average of 3.28; Economic goals with an average of 3.24; Socio-cultural goals with an average of 3.15 were in the next categories. The results of the overlap models used showed that seven key objectives of the plan have been realized during the revitalization of Imam Ali Square. These objectives are include: increasing the satisfaction of residents and businesses, increasing the satisfaction of unemployed and nonresident, increasing people's sense of belonging to the project, creating prosperity and improvement in tourism activities, increasing the liveliness and continuity of historical centers, reducing the desire to migrate and increasing the historical and cultural identity during the implementation of the project.

Keywords: Regeneration, Historical context, Feasibility, Imam Ali Square.